

IV. SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

PROF. DR EMIL STANISŁAW RAPPAPORT NIE ŻYJE

Trudne jest pożegnanie człowieka, który odszedł na zawsze. Trudne, ale mniej gorzkie staje się ono wówczas, kiedy osobą żegnaną jest wybitny naukowiec, pozostawiający po sobie bogatą spuściznę kilkudziesięcioletniej twórczej pracy i trwałe wspomnienie o prawym, dobrym człowieku.

Prof. Rappaport zostawił po sobie tak wiele, że nie można Jego całej spuścizny scharakteryzować w kilku słowach pożegnania. Wystarczy jednak powiedzieć, że nie można sobie nawet wyobrazić biblioteki specjalistycznej z zakresu prawa karnego, której nie zdołałaby któraś spośród kilkudziesięciu prac Prof. Rappaporta. Jemu zawdzięcza prawo karne przeniesienie polskiej myśli prawniczej na forum międzynarodowe i to nie tylko poprzez liczne przekłady własnych dzieł na języki obce, poprzez prace poświęcone zagadnieniu unifikacji międzynarodowej prawa karnego czy udział w licznych międzynarodowych kongresach. Prof. Rappaport był współinicjatorem Międzynarodowego Zrzeszenia Prawa Karnego (AIDP), w ciągu wielu lat jego wiceprezesem i prezesem grupy polskiej tego zrzeszenia. Był także członkiem Rady Dyrekcyjnej Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Społecznej.

Doniosłe są zasługi Prof. Rappaporta w organizowaniu polskiego sądownictwa po I wojnie światowej, owocna była jego długoletnia praca w Sądzie Najwyższym, żywy udział w pracach Sądu Najwyższego Polski Ludowej, którego prezesem był do r. 1951. Piękną kartę stanowiła w życiu Prof. Rappaporta Jego działalność legislacyjna. Był on wieloletnim Sekretarzem Generalnym Komisji Kodyfikacyjnej, której dziełem stał się obowiązujący do dziś kodeks karny z 11 7 1932 r., uznany za jeden z najlepszych w Europie. To właśnie Prof. Rappaport nadał prawu o wykroczeniach jego współczesny kształt, to On bronił tak postępowych instytucji, jak np. warunkowe zawieszenie wykonania kary i był prekursorem jakże aktualnej dziś w prawie karnym idei utworzenia odrębnego kodeksu prawa karnego wykonawczego. Jego wkład do polityki penitencjarnej może być w pełni oceniony dopiero dziś, kiedy prawo penitencjarne wkracza w swój renesans.

Prof. Rappaporta charakteryzowała postawa człowieka, który staje w obronie wyznawanych przez siebie idei nawet w najbardziej niesprzyjających warunkach w sytuacjach, w których wygodnictwo i życiowy oportunizm zachęcają do zmiany stanowiska. Jednym z przykładów tej postawy jest Jego udział w Kole Obrońców Politycznych, z którego pomocy korzystało wielu wybitnych polskich rewolucjonistów z PPSu czy SDKPiLu. Poczucie sprawiedliwości, które w okresie młodości Prof. Rappaporta zadecydowało o tym, że stanął w szeregach ludzi niosących pomoc prześladowanym, nie opuściło go nigdy. Pełen życzliwości i zrozumienia dla innych, ze szczególną wrażliwością reagował na trudności ludzi młodych.

W chwili, w której nie milkną w świecie akordy wojny, w której ze zgrozą nasłuchiwać trzeba płynących przez kontynenty rytmów zagłady i zniszczenia, tak niezgodnych z rytmem ludzkich serc, nie można nie wspomnieć o antywo-

jennych pracach Prof. Rappaporta. Zne są Jego prace, w których potępił agresję i faszyzm, w szczególności praca *Propaganda wojny zaczepnej jako delictum iuris gentium*, a także prace nad art. 113 kodeksu karnego, przewidującym przestępstwo publicznego nawoływania do wojny. Kontynuacją myśli przewidniej tego przepisu jest nasza ustawa o obronie pokoju z 20. 12. 1950 r.

Szczególnie bliski i drogi stał się nam Prof. Rappaport dzięki swojej postawie w czasie ostatniej wojny, kiedy odmówił ucieczki za granicę i pozostał w kraju. Za ten akt odwagi zapłacił najwyższą cenę na jaką skazany być może niezależny myśliciel, bo zapłacił utratą wolności.

Żegnając wybitną, twórczą jednostkę odrzucić trzeba przerażającą myśl o tym, że koniecznie trzeba umierać, że opaść musi każdy liść i że zwiędną nawet najpiękniejsze kwiaty. Lepiej pomyśleć, że to tylko jesienny odlot. Myśli skrzydlate przecież wracają. Wracają do innych.

Krystyna Daszkiewicz

PRZEWÓD HABILITACYJNY DRA ANTONIEGO AGOPSZOWICZA

W dniu 29 czerwca 1965 r. odbyły się trzy kolejne posiedzenia Rady Wydziału Prawa UAM w Poznaniu poświęcone zakończeniu przewodu habilitacyjnego dr A. Agopszowicza.

Dr Antoni Agopszowicz urodził się 15 kwietnia 1919 r. we Lwowie. Studia prawnicze ukończył na Wydziale Prawno-Ekonomieznym Uniwersytetu Poznańskiego w 1947 roku. Stopień naukowy doktora praw uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim w dniu 20 maja 1949 roku na podstawie rozprawy pt. *Dożywocie i renta dożywotnia*. Po odbyciu, aplikacji, najpierw sądowej, a następnie w Prokuraturii Generalnej i złożeniu egzaminu referendarskiego, a potem po odbyciu aplikacji adwokackiej i złożeniu egzaminu adwokackiego, w 1951 roku wpisany został na listę adwokatów w Katowicach. Do końca 1963 roku z wykonywaniem zawodu adwokackiego łączył funkcję radcy prawnego w szeregu przedsiębiorstw państwowych na Górnym Śląsku. Od 1 stycznia 1964 r. pełni jedynie obowiązki radcy prawnego.

Zainteresowania naukowe sprawiły, że od 1954 roku habilitant włączył się do prowadzonej przez Zarząd Okręgu Katowickiego ZPP działalności wydawniczej. Aktualnie pełni on tam funkcję zastępcy kierownika Wydziału Wydawnictw i redaktora „Zbioru orzeczeń” oraz „Bieżącego skorowidza przepisów prawnych”.

Praca zawodowa umożliwiła dr A. Agopszowiczowi gruntowne zapoznanie się z problematyką prawa górniczego. Z tego względu — poza opublikowanym w 1960 roku artykułem pt. *Nabycie ruchomości w złej wierze* (PN nr 11—12) — dorobek naukowy habilitanta dotyczy niemal w całości zagadnień związanych z prawem górnictwem. W szczególności jest on autorem szeregu interesujących przyczynków i rozpraw opublikowanych w ostatnich latach odnoszących się do wyżej wskazanej problematyki. Wymienić tu należy artykuły: *Pojęcie robót górniczych* (Przegląd Górniczy 1964, nr 12, *W sprawie ujednolicenia przepisów o gospodarowaniu wnętrzem ziemi* (RPE i S 1965, nr 1), oraz dwie obszerne glosy (OSP i KA 1964, nr 4, Państwo i Prawo 1965, nr 5) wykazujące nie tylko znajomość w grę wchodzących przepisów prawnych, ale i umiejętność argumentacji oraz dojrzałość naukową ich autora.

Przewód habilitacyjny dr A. Agopszowicza został otwarty w dniu 5 lutego 1964 na podstawie wydanej drukiem monografii pt. *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone robotami górnictwem* (Wydawnictwo Prawnicze Warszawa 1964).

Posiedzeniom Rady Wydziałowej przewodniczył Dziekan doc. dr A. Łopatka. Na wstępie pierwszego posiedzenia Rady Wydziału wysłuchiwała ocen pracy habilitacyjnej przedstawionych kolejno przez recenzentów: prof. dr St. Grzybowski (UJ), prof. dr A. Stelmachowskiego (UWr), prof. dr J. Górskiego (UAM), prof. dr Z. Radwańskiego (UAM). Wszyscy recenzenci zgodnie podkreślili, iż już sam wybór tematu rozprawy habilitacyjnej zasługuje na uznanie. Dotyczy ona zagadnienia o dużym znaczeniu społecznym i gospodarczym, przy czym — biorąc pod uwagę aktualny stan publikacji w zakresie prawa górniczego — odpowiada ona palącemu zapotrzebowaniu społecznemu. Rozprawa dra Agopszowicza stanowiąca przedmiot postępowania habilitacyjnego jest — zdaniem recenzentów — pierwszą, niezwykle cenną monografią na temat szkód górniczych opublikowaną nie tylko w Polsce Ludowej, ale w ogóle w literaturze polskiej. Praca daje systematyczne ujęcie zagadnień prawa górniczego w zakresie naprawienia wyrządzonych szkód i zespała je z przepisami kodeksu cywilnego.

Największą doniosłość posiada podstawowa teza pracy sprowadzająca się do poglądu, że odpowiedzialność za szkody wyrządzone robotami górnictwem jest rodzajem odpowiedzialności cywilnej, oraz że przepisy prawa górniczego i prawa geologicznego — wbrew wyrażanym dotąd poglądom — nie wyczerpują bynajmniej całości problematyki odszkodowawczej. Nie ograniczają więc one możliwości dochodzenia dalszych roszczeń z tytułu szkód poniesionych wskutek prowadzenia robót górniczych (np. roszczeń z tytułu utraty życia, uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia) na zasadach ogólnych przewidzianych w kodeksie cywilnym.

Teza ta po raz pierwszy została rozwinięta w literaturze polskiej. Spojrzenie na zagadnienie odpowiedzialności za szkody wyrządzone robotami górnictwem z pozycji cywilisty pozwoliło autorowi na sprostowanie niejednej głoszonej dotąd tezy i na wyprowadzenie własnych wniosków będących poważnym osiągnięciem naukowym. Dr Agopszowicz przekonywająco zwalcza przy tym jednomyślny dotąd sąd, jakoby odpowiedzialność za szkody wyrządzone robotami górnictwem posiadała charakter odpowiedzialności administracyjno-prawnej. Zaslugą autora — zdaniem recenzentów — jest także precyzyjne ustalenie czym jest szkoda górnicza na tle obowiązującego ustawodawstwa oraz ustalenie pojęcia robót górniczych, jako jednego z podstawowych elementów odpowiedzialności.

W konkluzjach swych wystąpień wszyscy recenzenci zgodnie stwierdzili, że rozprawę dr A. Agopszowicza uznać należy za najpoważniejszą polską pozycję cywilistyczną w zakresie prawa górniczego. Sformułowane w sposób samodzielny i oryginalny tezy oraz wnioski autora stanowią twórczy wkład w dziedzinie prawa cywilnego i górniczego, tym cenniejszy, że w zakresie prawa górniczego nauka prawa istnieje w Polsce zaledwie w zalążkach. Recenzowana monografia należy w pełnym słowa tego znaczeniu do prac twórczych i odpowiada wymogom stawianym rozprawie habilitacyjnej.

Rada Wydziału przyjęła wniosek recenzentów w sprawie dopuszczenia dr A. Agopszowicza do kolokwium habilitacyjnego. W ramach kolokwium prof. dr St. Grzybowski zwrócił się do habilitanta o uzasadnienie wyrażonego w pracy poglądu, że strony nie mają prawa do swobodnego ustalania warunków płatności odszkodowania za szkody wyrządzone robotami górnictwem. Drugie pytanie prof. dr St. Grzybowski dotyczyło zagadnienia związku przyczynowego. Mianowicie autor pracy uważa, że dyspozycja art. 361 § 1 kodeksu cywilnego zobowiązuje tylko do wartościowania przyczyn, pozostawiając natomiast zupełną swobodę w wyborze metody tego wartościowania. W związku z powyższym prof. dr St. Grzybowski zapytał dr Agopszowicza czy nie uważa on, że dyspozycja zawarta

w art. 361 § 1 kod. cywil., daje nam konkretną wskazówkę — jednolitą metodę — przy ustalaniu związku przyczynowego pomiędzy robotami górniczymi a szkodą w nieruchomości. Zagadnienia związku przyczynowego dotyczyło też pytanie prof. dr Z. Radwańskiego.

Prof. dr A. Stelmachowski zwrócił się do habilitanta o wyjaśnienie zasad odpowiedzialności za szkody wyrządzone robotami górniczymi w świetle przepisów prawa górniczego i prawa geologicznego oraz w świetle norm kodeksu cywilnego, w szczególności o przedstawienie wzajemnego stosunku tych trzech reżymów odpowiedzialności. Ostatnim problemem, którego wyjaśnienia żądano od habilitanta było zagadnienie pojęcia robót górniczych. Pytanie w tej mierze sformułował prof. dr J. Górski.

Poruszone w toku kolokwium zagadnienia zostały wszechstronnie i wnikliwie wyjaśnione przez dra A. Agopszowicza. Przebieg kolokwium habilitacyjnego dra A. Agopszowicza został pozytywnie oceniony przez Radę Wydziału. Rada dopuściła dra A. Agopszowicza do wygłoszenia wykładu habilitacyjnego.

Podczas ostatniego posiedzenia dr A. Agopszowicz wygłosił wykład habilitacyjny na temat *Treść prawa do wydobywania kopalin jako prawa podmiotowego*. Rada Wydziału, uznając, iż przedstawiona część daje podstawy do oceny, podjęła uchwałę o przerwaniu wykładu. Wykład habilitacyjny oceniony został pozytywnie.

W wyniku tajnego głosowania Rada Wydziału Prawa UAM nadała drowi A. Agopszowiczowi stopień naukowy docenta z zakresu prawa cywilnego.

Jacek Trojanek

PRZEWÓD HABILITACYJNY DRA CZESŁAWA JACKOWIAKA

W dniu 24 VI 1965 r. odbyły się trzy kolejne posiedzenia Rady Wydziału Prawa UAM w Poznaniu, poświęcone zakończeniu przewodu habilitacyjnego dra Czesława Jackowiaka.

Dr Czesław Jackowiak urodził się 11 VI 1923 r. w Toruniu. Studia prawnicze ukończył na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego w roku 1948. Stopień naukowy doktora praw uzyskał na tymże Wydziale w dniu 17 III 1951 r. na podstawie rozprawy pt. *Ewolucja charakteru prawnego stosunku pracy*.

Dr C. Jackowiak jest pracownikiem nauki zatrudnionym na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, w którym rozpoczął pracę początkowo jako asystent wolontariusz przy Katedrze Prawa Administracyjnego (w latach 1948—1950), a następnie po pięcioletniej przerwie w 1955 r. podjął pracę w Katedrze Prawa Pracy na stanowisku adiunkta. W latach 1950—1955 dr C. Jackowiak wykonywał praktykę adwokacką w Poznaniu.

Dorobek naukowy dra C. Jackowiaka obejmuje 17 pozycji w tym 10 artykułów i rozpraw z zakresu prawa pracy, 5 opracowań dydaktycznych i 2 recenzje.

Przewód habilitacyjny dra C. Jackowiaka został wszczęty uchwałą Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 6 IV 1965 r. na podstawie rozprawy pt. *Zakładowe organy wymiaru sprawiedliwości w sporach ze stosunku pracy*, (Prace Komisji Nauk Społecznych PTPN, Poznań 1965, ss. 197).

Posiedzeniom Rady Wydziału w dniu 24 VI 1965 r. przewodniczył Dziekan doc. dr A. Łopatka.

Podczas pierwszego posiedzenia Rada Wydziału zapoznała się z recenzjami pracy habilitacyjnej, przedstawionymi przez recenzentów: prof. dr W. Szuberta (UŁ), prof. dr M. Świąćickiego (SGPiS), prof. dr W. Jaśkiewicza (UAM) i prof. dr

E. Wengerka (UAM). Recenzenci wyrazili zgodny pogląd, że praca stanowi poważny wkład do rozwoju nauki prawa pracy i jednocześnie porusza szereg zagadnień wchodzących w zakres innych dyscyplin, w szczególności zaś nauki procesu cywilnego. Uznano, iż praca posiada dużą doniosłość nie tylko naukową, lecz również praktyczną, stanowiąc opracowanie zagadnień spornych w teorii i wymagających pilnych zmian w obowiązującym ustawodawstwie. Podkreślono umiejętne operowanie przez autora metodą naukową i trafne wykorzystanie materiału normatywnego innych państw socjalistycznych dla wyjaśnienia charakteru komisji rozjemczych i ustalenia postulatów *de lege ferenda*. Recenzenci wysoko ocenili również dorobek naukowy dra C. Jackowiaka zawarty w jego wcześniejszych publikacjach i zgodnie postawili wniosek o przyjęcie rozprawy habilitacyjnej i dopuszczenie dra C. Jackowiaka do kolokwium habilitacyjnego.

W dyskusji nad wnioskiem recenzentów prof. dr J. Górski zwróciwszy uwagę na poważny dorobek naukowy habilitanta, podkreślił, że praca jego dotyczy bardzo ważnych dla praktyki problemów, które od początku istnienia komisji rozjemczych budziły poważne wątpliwości w praktyce. Wnioski habilitanta co do zmiany struktury zakładowych komisji rozjemczych są zbieżne z oficjalnymi projektami zmian. Prof. dr M. Zimmermann powołując się na swoją długoletnią obserwację rozwoju naukowego dra C. Jackowiaka stwierdza, że jego monografia jest rzetelną i wyjątkowo pogłębioną rozprawą naukową. Prof. dr Z. Nowakowski poparł wnioski recenzentów.

Rada Wydziału jednomyślnie dopuściła dra C. Jackowiaka do kolokwium habilitacyjnego.

Jako pierwszy w czasie kolokwium prof. dr M. Świącicki zapytał habilitanta o miejsce omawianego przez niego zagadnienia w problematyce przedmiotu prawa pracy. Prof. dr W. Szubert nawiązując do odpowiedzi habilitanta na pierwsze pytanie, który uznał, że jakkolwiek rozstrzyganie sporów ze stosunku pracy należy do przedmiotu prawa pracy, rozważane musi być z uwzględnieniem zasad procesu cywilnego — prosił o przedstawienie poglądu na metodę formułowania zasad prawa pracy z uwzględnieniem dyspozycji art. XII przepisów wprowadzających k.c. Dr C. Jackowiak podkreśliwszy sporny charakter pojęcia podstawowych zasad systemu prawa pracy uznał, że do zasad tych można zaliczyć tylko normy ogólne, które zostały wyraźnie sformułowane w przepisach bądź dadzą się wydedukować z przepisów. Prof. dr E. Wengerek nawiązując do poglądu wyrażonego w rozprawie habilitacyjnej, że sąd zgodnie z art. 461 § 2 k.p.c. ma obowiązek merytorycznej kontroli uгод sądowych zawieranych przez pracownika z punktu widzenia ochrony jego słuszych interesów, przedstawił pogląd nauki prawa postępowania cywilnego, według którego kontrola sądu powinna mieć charakter tylko formalny, tzn. polegać na badaniu czy uгода została zawarta bez naruszenia przepisów o składaniu oświadczeń woli. Odpowiedź dra C. Jackowiaka, który podtrzymał swój pogląd, wyłożony w rozprawie habilitacyjnej, spowodowała replikę prof. Wengerka, który ocenił stanowisko habilitanta jako zbyt daleko idące w zapewnieniu ochrony interesów pracownika. Z kolei prof. dr W. Jaśkiewicz zapytał habilitanta o przedstawienie jego poglądu na temat tzw. stosunku prawnego mieszanego, którym posługuje się on w rozprawie. Dr C. Jackowiak wyjaśnił, że pojęcie to odnosi do stosunków złożonych ze stosunków prawnych elementarnych o różnym charakterze (np. obligacyjnym i administracyjno-prawnym). Odpowiedzi dra C. Jackowiaka były wyczerpujące i niekiedy zamieniały się w wykład problemu, zawierający gruntowną argumentację. Przebieg kolokwium Rada Wydziału

jednomyślnie oceniła pozytywnie, a w dyskusji nad wnioskiem podkreślono, że przebieg kolokwium wykazał dużą samodzielność sądu habilitanta.

Na trzecim posiedzeniu Rady Wydziałowej dr C. Jackowiak wygłosił wykład habilitacyjny na temat: *Odpowiedzialność zakładu pracy za wypadki w zatrudnieniu*. Rada Wydziału wysłuchiwała tylko część wykładu, uznając, że usłyszany fragment daje wystarczającą podstawę do oceny. Wykład został przez Radę Wydziału przyjęty. Jednomyślnie podjętą uchwałą nadano drowi C. Jackowiakowi stopień naukowy docenta z zakresu prawa pracy.

Włodzimierz Piotrowski

PRZEWÓD HABILITACYJNY DRA ZYGMUNTA DULCZEWSKIEGO

W dniu 26 kwietnia 1965 r. odbyły się cztery kolejne posiedzenia Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM w Poznaniu, poświęcone zakończeniu przewodu habilitacyjnego dra Zygmunta Dulczewskiego.

Dr Z. Dulczewski urodził się dnia 5 października 1916 r. w Kaźmierzewie pow. lipnowski, woj. bydgoskie. Studia socjologiczne ukończył w Poznaniu w 1947 r. Stopień naukowy doktora socjologii uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim w dniu 14 grudnia 1951 r. na podstawie rozprawy pt. *Walka o szkołę na wsi galicyjskiej w świetle stenogramów Sejmu Krajowego 1861—1914*, Wyd. LSW, Warszawa 1953, ss. 205.

Dr Z. Dulczewski jest pracownikiem Instytutu Zachodniego w Poznaniu od 1956 r. W 1957 r. objął funkcję kierownika Pracowni Socjograficznej (obecnie — Zakład Socjologiczny I. Z.), którą pełni do chwili obecnej. W dniu 26 maja 1964 r. powołany został przez Sekretariat Naukowy Polskiej Akademii Nauk na stanowisko samodzielnego pracownika naukowo-badawczego.

Dorobek naukowy dra Z. Dulczewskiego obejmuje 8 pozycji książkowych (w tym 3 prace wspólnie z A. Kwileckim), 15 artykułów w czasopiśmie naukowych i 11 innych drobnych publikacji. Do najważniejszych publikacji należą: 1) *Spoleczne aspekty migracji na Ziemiach Zachodnich*, Poznań 1964, s. 170; 2) *Pamiętniki osadników Ziem Odzyskanych*, Poznań 1963, s. 726 (wspólnie z A. Kwileckim); 3) *Spoleczeństwo wielkopolskie w osadnictwie Ziem Zachodnich*, Poznań 1962, s. 227 (wspólnie z A. Kwileckim); 4) *Sociological and Demographic Publications on the Western and Northern Territories 1945—1960*, Polish Western Affairs 1961, nr 1; 5) *Les processus d'intégration sociale dans les territoires de l'Ouest et du Nord de la Pologne de 1945 à 1959*, Cahiers Pologne-Allemagne 1960, nr 3, Paris, s. 16; 6) *Niektóre aspekty tworzenia się nowego społeczeństwa na Pomorzu Zachodnim*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1961, z. 1, s. 17 (oraz w jęz. francuskim w czasopiśmie Cahiers Pologne-Allemagne 1961, nr 9, Paris).

Podstawą wszczęcia przewodu habilitacyjnego była rozprawa pt. *Spoleczne aspekty migracji na Ziemiach Zachodnich*, Poznań 1964.

Posiedzeniom Rady Wydziału przewodniczył dziekan doc. dr T. Krajewski,

W czasie pierwszego posiedzenia Rada Wydziału wysłuchiwała ocen pracy habilitacyjnej dra Z. Dulczewskiego i jego dorobku naukowego, przedstawionych kolejno przez recenzentów: prof. dr St. Nowakowskiego (UW), prof. dr J. Szczepańskiego (UŁ) i prof. dr St. Kowalskiego (UAM). Recenzenci zgodnie uznali rozprawę habilitacyjną dra Z. Dulczewskiego za podsumowanie wyników jego dotychczasowych badań nad Ziemiami Zachodnimi, podkreślając, że autor był po-

nadto inicjatorem i kierownikiem wielu przedsięwzięć badawczych, w wyniku których zgromadzone zostały materiały cenne poznawczo i politycznie. Pracę oceniono wysoko jako nowatorską, precyzyjną teoretycznie, przejrzystą konstrukcyjnie i napisaną jasnym językiem. Po przedyskutowaniu drobnych usterek recenzenci postawili wniosek o przyjęcie pracy habilitacyjnej i dopuszczenie dra Dulczewskiego do kolokwium habilitacyjnego.

W dyskusji zabrał głos prof. dr W. Jakóbczyk, który wśród wielu towarzyszących głosów aprobaty stwierdził, że znajomość tej i licznych innych publikacji naukowych habilitanta w pełni wystarcza, aby dopuścić go do kolokwium.

Rada Wydziału jednogłośnie dopuściła dra Z. Dulczewskiego do kolokwium habilitacyjnego.

W czasie drugiego posiedzenia Rady odbyło się kolokwium habilitacyjne dra Z. Dulczewskiego. Jako pierwszy zabrał głos prof. dr St. Nowakowski, który zadał habilitantowi kolejno cztery pytania: 1) jakie są podstawowe pojęcia użyte przez habilitanta do opisu procesów przebiegających w społecznościach Ziem Zachodnich; 2) na jakiej podstawie i dlaczego habilitant odróżnia repatriantów z Rumunii i Jugosławii od reemigrantów; 3) na czym opiera habilitant swe rozróżnienie pojęć „społeczeństwo” i „społeczność”; 4) czy świadomość odrębności, żywiona przez mieszkańców Ziem Zachodnich, pozwala nam uznać ich za odrębną grupę, za „społeczeństwo Ziem Zachodnich”?

W odpowiedzi na pierwsze pytanie dr Z. Dulczewski wymienił, zdefiniował i zilustrował przykładami następujące pojęcia: adaptacji, asymilacji, akulturacji, akomodacji i integracji. W odpowiedzi na pozostałe pytania szeroko omówił toczące się w socjologii dyskusje teoretyczne w przedmiotowych sprawach, wskazując na potrzebę zwiększania precyzji pojęciowej oraz weryfikowania twierdzeń za pomocą badań empirycznych.

Z kolei prof. dr J. Szczepański zapytał habilitanta o to, jak wygląda zagadnienie ruchliwości społecznej w świetle współczesnej literatury oraz co to jest społeczeństwo „zamknięte”, a co — „otwarte”.

Dr Z. Dulczewski dał wyraz przekonaniu, że dotychczas nie ma lepszej teorii ruchliwości społecznej niż teoria P. Sorokina, którą następnie omówił. Koncepcje społeczeństwa „zamkniętego” i „otwartego” scharakteryzował na podstawie teorii P. Sorokina i K. Poppera.

Prof. dr S. Kowalski poprosił habilitanta o omówienie problemu pokoleń, występującego w związku z zaobserwowanym przez niego zróżnicowaniem procesów adaptacji społecznej ludności na Ziemiach Zachodnich.

W odpowiedzi dr Z. Dulczewski przeprowadził systematyzację zakresu problematyki stosunku pokoleń, wyróżniając problemy podniesione w teoriach biopsychologicznych, badaniach etnosocjologicznych oraz ostatnio prowadzonych badaniach nad stratyfikacyjnymi i klasowymi przesłankami konfliktów międzypokoleniowych.

Prof. dr J. Burszta zapytał habilitanta, jak wyobraża on sobie stosunek adaptacji społecznej do adaptacji kulturowej oraz dlaczego przeobrażenia kulturalne na Ziemiach Zachodnich przebiegają szybciej niż w innych rejonach kraju.

W odpowiedzi dr Z. Dulczewski zdefiniował pojęcie adaptacji kulturowej jako ujednolicanie się grup ludności pod względem materialnym i duchowym, a następnie wskazał na trzy fazy przebiegu procesu adaptacji kulturowej w związku z adaptacją społeczną. Szybkie tempo tego procesu na Ziemiach Zachodnich wytłumaczył radykalnym wyrwaniem ludności spod przemożnego wpływu środowisk

tradycjonalistycznych, w których przebywała przed zasiedleniem Ziemi Zachodnich, uprzemysłowieniem i urbanizacją.

Doc. dr J. Ziółkowski zadał habilitantowi pytanie, na czym obecnie polega specyfika migracji na Ziemiach Zachodnich.

Dr Z. Dulczewski stwierdził, że specyficzne cechy migracji wiążą się obecnie tak na Ziemiach Zachodnich, jak i gdzie indziej, z urbanizacją kraju. W wyniku przepływu ludności ze wsi do miast następuje m. in. rustyfikacja środowiska miejskiego i jego kultury, co zaobserwować można nawet w miastach tak dużych, jak Wrocław.

Na tym pytania zostały wyczerpane i dziekan otworzył dyskusję nad oceną kolokwium habilitacyjnego.

W dyskusji wypowiedzieli się: prof. dr St. Nowakowski, prof. dr J. Szczepański, prof. dr S. Kowalski, prof. dr J. Burszta i doc. dr J. Ziółkowski. Zwrócili oni uwagę na duże zdolności teoretyczne habilitanta, jasność i precyzję jego wypowiedzi, spokój i opanowanie. Prof. dr W. Jakóbczyk podkreślił, że z przyjemnością słuchał odpowiedzi dra Z. Dulczewskiego i wiele się z nich nauczył. Ze zdaniem tym zgodził się prof. dr J. Pajewski. Następnie na wniosek dziekana odbyło się głosowanie, w wyniku którego Rada Wydziału podjęła jednogłośnie uchwałę o przyjęciu kolokwium oraz o dopuszczeniu dra Z. Dulczewskiego do wykładu habilitacyjnego.

Na trzecim posiedzeniu dr Z. Dulczewski wygłosił wykład habilitacyjny pt. *Tworzenie się nowych społeczności regionalnych na Ziemiach Zachodnich*. Rada wysłuchiwała tylko części wykładu, uznając, że usłyszany fragment daje dostateczną podstawę do pozytywnej oceny. Oceniając wykład prof. dr J. Pajewski zwrócił uwagę na wysoki talent dydaktyczny habilitanta i dobre słownictwo. W głosowaniu Rada Wydziału jednogłośnie podjęła uchwałę o przyjęciu wykładu dra Z. Dulczewskiego jako wykładu habilitacyjnego.

Czwarte posiedzenie Rady Wydziału poświęcone było ocenie całego przewodu habilitacyjnego dra Z. Dulczewskiego. W dyskusji wypowiedzieli się kolejno wszyscy recenzenci. Prof. dr St. Nowakowski i prof. dr J. Szczepański zwrócili uwagę na wysoki poziom całego przewodu, dodając, że twórczość naukowa dra Z. Dulczewskiego stanowi cenny wkład do naszej wiedzy o Ziemiach Zachodnich. Prof. dr S. Kowalski zwrócił uwagę na szeroki wachlarz zainteresowań naukowych dra Z. Dulczewskiego i dużą liczbę jego publikacji. Doc. dr J. Ziółkowski podkreślił skrupulatność i dokładność warsztatu naukowego habilitanta, a prof. dr J. Pajewski i prof. dr W. Jakóbczyk wskazali na równomiernie wysoki poziom rozprawy habilitacyjnej, kolokwium i wykładu.

W wyniku tajnego głosowania Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM nadała jednogłośnie dr Z. Dulczewskiemu stopień naukowy docenta socjologii.

Zbigniew A. Zechowski

KONTAKTY NAUKOWE WYDZIAŁU PRAWA UAM Z ZAGRANICĄ W ROKU AKADEMICKIM 1964/1965

W roku akademickim 1964/65 Wydział Prawa utrzymywał szerokie kontakty naukowe z zagranicą. Miały one postać wymiany pracowników nauki, wymiany publikacji, wymiany materiałów informacyjnych o organizacji studiów i pracy naukowej.

Najdonioślejsze znaczenie miała wymiana osobowa.

1. Wyjazdy naukowe pracowników Wydziału za granicę

Prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk przebywał na badaniach naukowych w Jugosławii w okresie od 30 IX do 29 X 1964 r. jako gość Uniwersytetu Belgradzkiego. W czasie pobytu kontynuował badania nad miastami bałkańskimi zapoczątkowane w 1961 r. Zwiedził miasta nadadriatyckie oraz miasta położone na ważniejszych wyspach dalmatyńskich, zapoznając się naocznie z ich rozplanowaniem i najstarszymi zabytkami. Dokonał niezbędnych zdjęć fotograficznych oraz szczegółowych opisów położenia topograficznego i zabytków. Nadto nawiązał kontakty naukowe z historykami z Wydziału Prawa Uniwersytetu Belgradzkiego. Zebrane materiały posłużą do opracowania monografii pt. *Początki miast na wybrzeżu adriatyckim w Jugosławii w wiekach średnich*. Prof. dr Z. Kaczmarczyk przebywał także na badaniach naukowych w Bułgarii w dniach od 5 VI — 3 VII 1965 r. Był on przyjmowany przez Komitet Współpracy Kulturalnej z Zagranicą w Sofii. Celem pobytu były badania nad początkami miast bułgarskich, zwłaszcza wywodzących się z dawnych miast rzymskich oraz greckich. Zwiedził większość tych miast, zapoznał się z ich rozplanowaniem, zabytkami i dziejami. Nawiązał kontakty naukowe z muzeami w zwiedzanych miastach oraz uzupełnił bibliografię dotyczącą interesujących go miast.

Prof. dr Józef Górski przebywał w Jugosławii i w Budapeszcie w okresie od 1 do 31 X 1964 r. Był gościem Uniwersytetu Belgradzkiego. W czasie pobytu zapoznał się ze stanem i kierunkami prowadzonych w Jugosławii prac kodyfikacyjnych w zakresie prawa cywilnego i gospodarczego, z organizacją prawną i funkcjonowaniem jugosłowiańskich przedsiębiorstw społecznych, z organizacją i kompetencjami sądów gospodarczych oraz systemem kształcenia prawników w Jugosławii. Poza Belgradem odwiedził Wydziały Prawa w Nowym Sadzie, Ljubljanie, w Zagrzebiu i Sarajewie. Wszędzie był przyjmowany z dużą serdecznością. W czasie parodniowego pobytu w Budapeszcie złożył wizytę dziekanowi tamtejszego Wydziału Prawa oraz w Związku Prawników Węgierskich. Pobyt w Budapeszcie zorganizowała Ambasada PRL.

Doc. dr Adam Łopatka przebywał w Jugosławii od 20 V do 16 VI 1965 r. jako gość Uniwersytetu Belgradzkiego. W czasie pobytu zebrał materiały uzupełniające do tematu Państwo socjalistyczne a związki zawodowe, do tematu Partia komunistyczna a państwo socjalistyczne, zapoznał się z nową jugosłowiańską literaturą z zakresu teorii państwa i prawa oraz z tamtejszym systemem kształcenia prawniczego. Odwiedził Wydziały Prawa w Belgradzie, Niszu, Zagrzebiu, Ljubljanie, Splicie i Sarajewie. Był przyjmowany bardzo serdecznie. W drodze powrotnej odwiedził Wydział Prawa Uniwersytetu Budapeszteńskiego, gdzie był przyjmowany przez dziekana i Katedrę Teorii Państwa i Prawa. Pobyt w Budapeszcie zorganizowała Ambasada PRL.

Adiunkt dr Jerzy Nowaczyk przebywał w Jugosławii od 4 VI do 3 VII 1965 r. również jako gość Uniwersytetu Belgradzkiego. Podobnie jak poprzedni trzech pracownicy Wydziału odwiedził on Jugosławię w ramach umowy o wymianie między Uniwersytetami Poznańskim i Belgradzkim. Celem jego pobytu było zebranie materiałów do rozprawy habilitacyjnej na temat „Państwo socjalistyczne a spółdzielczość” oraz zapoznanie się z literaturą z zakresu teorii państwa i prawa i nawiązanie kontaktów osobistych z tamtejszymi specjalistami. Odwiedził Wydziały Prawa w Belgradzie, w Zagrzebiu i Sarajewie. Wszędzie był przyjmowany bardzo gościnnie. Dr J. Nowaczyk przebywał także w ZSRR, w Moskwie jako stypendysta Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego w okresie od 21 IX 1964 do 19 I 1965 r. Celem jego wyjazdu było zapoznanie się z materiałami na temat „Państwo

socjalistyczne a spółdzielczość". Studiował w Bibliotece im. Lenina w Moskwie oraz w Bibliotece „Centrosojuzu”. Utrzymywał także kontakt z Katedrą Teorii Państwa i Prawa Uniwersytetu Moskiewskiego. Dzięki jej pomocy zapoznał się z aktualnymi pracami radzieckich teoretyków państwa i prawa. Był przyjmowany bardzo gościnnie.

Prof. dr Jan Wąsicki przebywał na badaniach naukowych w NRD w okresie od 18 X do 17 XII 1964 r. Celem wyjazdu było zebranie materiałów archiwalnych do cyklu prac poświęconych polityce pruskiej na ziemiach polskich. Pracował w Deutsche Bücherei w Lipsku oraz w Archiwum w Merseburgu i w Archiwum w Poczdamie. Pobyt jego był bardzo owocny. Gospodarze przyjmowali go gościnnie.

Prof. dr Zbigniew Radwański przebywał na badaniach naukowych w NRD w okresie od 21 X do 4 XII 1964 r. Odbił on w Lipsku studia nad instytucją odrębnej własności lokali oraz nad teorią umów, zwłaszcza umów nienazwanych. Pracował głównie w Bibliotece Deutsche Bücherei. Nawiązał także żywy kontakt z Wydziałem Prawa w Lipsku oraz z redakcją czasopisma „Neue Justiz”. Pobyt jego był bardzo owocny, zwłaszcza dzięki dużemu zainteresowaniu i gościnności gospodarzy. Prof. dr Z. Radwański, podobnie jak prof. J. Wąsicki nawiązał kontakty naukowe doniosłe również na przyszłość.

Adiunkt dr Marian Grycz przebywał w NRD od 6 do 19 IX 1964 r. w ramach wymiany zorganizowanej przez Polskie i Niemieckie Towarzystwa Historyczne. Celem wyjazdu były poszukiwania w archiwach i w bibliotekach dotyczące problematyki handlu w okresie od 1655 r. do rozbiorów Polski oraz od 1918 do 1939 r. Poszukiwania te prowadził w archiwach w Dreźnie, Lipsku i Merseburgu.

Adiunkt dr Mieczysław Tyczka przebywał w NRD w okresie od 20 V do 10 VIII 1965 r. jako stypendysta Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Celem wyjazdu było zapoznanie się z dorobkiem NRD w zakresie problemów prawnych postępowania arbitrażowego, prawa gospodarczego oraz procesu cywilnego. Wyniki badań zostały zużytkowane w pracy habilitacyjnej dotyczącej istoty orzeczeń arbitrażowych. Przez cały okres pobytu pracował na Wydziale Prawa w Halle, gdzie był przyjmowany bardzo gościnnie.

Adiunkt dr Aleksander Okuniewski przebywał w Szwajcarii w okresie od 18 I do 3 III 1965 r. jako stypendysta Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Celem pobytu było zapoznanie się z metodyką oraz wynikami badań prowadzonych przez Międzynarodowe Biuro Pracy w Genewie nad zmianami struktury zatrudnienia w procesie wzrostu gospodarczego. Zebrane materiały wykorzystał w swojej pracy habilitacyjnej. Odbił liczne konsultacje naukowe z odpowiedzialnymi pracownikami Międzynarodowego Biura Pracy, gdzie był przyjmowany bardzo dobrze. Pracował też w Bibliotece Europejskiej Komisji ONZ.

2. Wyjazdy na konferencje, zjazdy i w składzie delegacji.

Prof. dr Alfons Klafkowski w okresie od 3 do 8 IV 1965 r. przebywał w Paryżu jako członek delegacji na Kongres Francuskiego Stowarzyszenia Odra—Nysa Łużycka. Brał udział w pracach tego Kongresu i przedstawił na jego plenarnym posiedzeniu polskie argumenty prawne na temat granicy polsko-niemieckiej po II wojnie światowej. W dniach od 10—15 VII 1965 r. przebywał w Helsinkach jako członek delegacji polskiej na Światowy Kongres Pokoju. Występował kilkakrotnie w dyskusji analizując takie elementy bezpieczeństwa Polskie jak położenie geograficzne najbliższej linii styku potencjałów wojskowych NATO

i Układu Warszawskiego, problem bezpieczeństwa europejskiego w aspekcie dwóch państw niemieckich, ostatnią redakcję Planu Rapackiego oraz całokształt problematyki Planu Gomułki.

Prof. dr Edmund Wengerek przebywał we Francji w okresie od 23 X do 4 XI 1964 r. jako członek delegacji polskiej na V Dni Prawnicze Polsko-Francuskie. Brał udział w posiedzeniach w Paryżu i Renne. Wygłosił obszerny głos w dyskusji na temat wykonania orzeczeń sądów zagranicznych. Delegację polską podejmowała Société de Legislation Comparée. Nawiązał też liczne kontakty osobiste z francuskimi specjalistami w zakresie procedury cywilnej i prawa cywilnego.

Doc. dr Adam Łopatka przebywał w ZSRR, w Moskwie i w Charkowie w okresie od 20 do 25 IV 1965 r. jako członek delegacji KW PZPR w Poznaniu z okazji XX rocznicy podpisania układu między Polską a ZSRR o przyjaźni i współpracy wzajemnej. Gospodarzem był Komitet Obwodowy Komunistycznej Partii Ukrainy w Charkowie. Delegacja m. in. podejmowana była przez Uniwersytet Charkowski i Charkowski Instytut Prawniczy.

Doc. dr Józef Radzicki przebywał w Szwajcarii w okresie od 3 do 17 VII 1964 r. na zaproszenie Światowej Organizacji Zdrowia jako jej fachowy doradca.

St. asystent dr Stanisław Sołtysiński przebywał w okresie od 3 do 30 VII 1965 r. w Amsterdamie jako uczestnik Kursu Prawa Amerykańskiego zorganizowanego przez Uniwersytety w Leyden, Amsterdamie oraz nowojorski uniwersytet Columbia. W toku seminarium wysłuchał wykładów z zakresu wstępu do prawa amerykańskiego, prawa konstytucyjnego, prawa o korporacjach oraz procedury cywilnej. Słuchał także wykładów na niektóre inne tematy. Uzyskał świadectwo ukończenia tego seminarium.

3. Wyjazdy prywatne z programem naukowym

Prof. dr Alfons Klafkowski przebywał w Moskwie w okresie od 2 do 12 XI 1964 r. w związku z przygotowaniem części podręcznika z prawa międzynarodowego publicznego. Podręcznik ten opracowywany jest przez uczonych różnych krajów socjalistycznych. W Moskwie nawiązał kontakt z Ministerstwem Spraw Zagranicznych ZSRR, Wyższą Szkołą Dyplomatyczną przy Radzieckim MSZ, z Wydziałem Prawa Uniwersytetu Moskiewskiego, z Wydziałem Prawa Uniwersytetu im. P. Lumumby, z Moskiewskim Instytutem Finansowym oraz Instytutem Państwa i Prawa Akademii Nauk ZSRR. Zwiedził Instytut Badań Jądrowych w Dubnej. Wygłosił 3 wykłady naukowe.

Doc. dr Krzysztof Skubiszewski przebywał w Genewie w okresie od 30 III do 18 IV 1965 r., biorąc udział w posiedzeniu zespołu autorskiego podręcznika prawa międzynarodowego publicznego przygotowywanego pod auspicjami Funduszu Carnegie'go. Zespół ten składa się z 12 prawników z różnych krajów Europy, Ameryki, Afryki i Azji.

Prof. dr Witalis Ludwiczak przebywał w USA w okresie od 25 V do 25 VIII 1965 r. Odwiedził cztery uniwersytety: Harvard University w Cambridge, Columbia University — Parker School of Law w New Yorku, Chicago University oraz Northwestern University. Przeprowadzał tam studia w bibliotekach nad orzecznictwem sądów USA w sprawach, w których stosowano prawo polskie. Przeprowadził też liczne dyskusje naukowe z uczonymi amerykańskimi i nawiązał z nimi kontakty osobiste.

Doc. dr Witold Maisel przebywał we Włoszech od 3 do 30 IV 1965 r. jako gość prof. G. Ansaldi z Rzymu. W czasie pobytu przygotował do druku rozprawę

o G. B. Quadro, która jest drukowana w rzymskim kwartalniku Palladio. Przeprowadził studia w Bibliotece Uniwersyteckiej w Rzymie i w Bibliotece Historii Prawa Włoskiego w Rzymie nad problematyką średniowiecznych związków cechowych. W miastach: Rzym, Wenecja, Padwa, Florencja, Piza, Neapol, Pompea, Palermo i Agrigento przeprowadził poszukiwania obiektów i przedmiotów związanych z historią prawa, sfotografował je dla wykorzystania do badań z dziedziny archeologii prawa. Nawiązał też kontakty naukowe z kilku instytucjami naukowymi włoskimi oraz z Biblioteką Polską PAN w Rzymie.

4. Pobyty naukowe uczonych zagranicznych w Poznaniu zaproszonych przez UAM

Dr Savka Gligorić, docent na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Belgradzkiego przebywała w Poznaniu w ciągu miesiąca października 1964 r. Podejmowana była przez Katedrę Ekonomii Politycznej UAM. Wygłosiła trzy wykłady naukowe w Poznaniu, w tym wykład dla pracowników nauki Wydziału Prawa pt. *Możliwości rozwoju krajów ekonomicznie nierozwiniętych*. Uczestniczyła w posiedzeniach naukowych Katedry i w seminariach. Odwiedziła Koszalin, Kalisz, Zieloną Górę i Gniezno. Nawiązała kontakty także z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Poznaniu. Odwiedziła też Warszawę, gdzie była podejmowana przez ekonomistów z Uniwersytetu Warszawskiego i SGPiS.

Dr Milan Marković, docent na Wydziale Prawa Uniwersytetu Belgradzkiego przebywał w Polsce w kwietniu — maju 1965 r. Był podejmowany przez Katedrę Prawa Międzynarodowego Publicznego UAM. Wygłosił wykład dla pracowników Wydziału Prawa UAM pt. *Les traités inégaux en droit international*. Nawiązał kontakt z Instytutem Zachodnim w Poznaniu oraz z pracownikami innych katedr Wydziału Prawa UAM. Drugi tydzień swego pobytu w Polsce wykorzystał dla nawiązania kontaktów z wydziałami prawa uniwersytetów we Wrocławiu, w Krakowie i Warszawie.

Prof. dr Jean Maillet, dziekan Wydziału Prawa w Grenoble przebywał w Polsce od 22 IV do 6 V 1965 r. Podejmowała go Katedra Powszechnej Historii Państwa i Prawa UAM. W ramach ożywionych kontaktów naukowych z pracownikami Wydziału Prawa wygłosił odczyt pt. *Les grands tendances de l'évolution institutionnelle de la France depuis la Révolution*. Wykład wywołał bardzo ożywioną dyskusję. Nadto na posiedzeniu Towarzystwa dla Współpracy Naukowej z Francją w Poznaniu wygłosił prelekcję pt. *L'apport de la Révolution Française dans l'histoire moderne de la France*. Pobyt prof. J. Maillet został wykorzystany także dla nawiązania trwałych kontaktów między Wydziałem Prawa w Poznaniu i Wydziałem Prawa w Grenoble.

Dziekan J. Maillet zwiedził okolice Poznania oraz odwiedził Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, Wydział Prawa Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wszędzie tam był podejmowany przez katedry powszechnej historii państwa i prawa.

Prof. dr Heinz Such, kierownik Katedry Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. K. Marksa w Lipsku przebywał w Poznaniu przez okres 2 tygodni w listopadzie 1964 r. Podejmowała go Katedra Prawa Gospodarczego. Prof. H. Such wygłosił wykład dla pracowników Wydziału Prawa na temat umów gospodarczych w NRD między jednostkami gospodarki uspołecznionej. Zwiedził on także okolice Poznania.

Prof. dr Albert Fellweis, kierownik Katedry Postępowania Cywilnego na Uniwersytecie w Liège przebywał w Poznaniu z dwutygodniową wizytą w listopadzie 1964 r. Podejmowany był przez Katedrę Postępowania Cywilnego UAM.

W ramach szerokich kontaktów naukowych na Wydziale Prawa UAM wygłosił odczyt pt. *Kodeks sądowy w Belgii*. Uczestniczył także czynnie w seminariach magisterskich i doktorskich. Podarował Katedrze Prawa Postępowania Cywilnego od Ministra Sprawiedliwości Belgii materiały dotyczące nowego projektu kodeksu postępowania cywilnego. Prof. A. Fettweis odwiedził także Warszawę, gdzie był podejmowany przez Katedrę Postępowania Cywilnego UW.

5. Okazyjne wizyty uczonych zagranicznych

Prof. dr Gerhard Reintanz z Wydziału Prawa w Halle odwiedził Wydział Prawa UAM we wrześniu 1964 r. Podejmowała go Katedra Prawa Gospodarczego. Prof. G. Reintanz uczestniczył w Kongresie Astronautycznym w Warszawie. Odwiedził także Gdańsk i Kwidzyn.

Prof. dr Tauno Tirkkonen, kierownik Katedry Postępowania Cywilnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Helsinkach odwiedził Wydział Prawa UAM w kwietniu 1965 r. Podejmowała go Katedra Postępowania Cywilnego. Dla pracowników Wydziału wygłosił odczyt pt. *Prawomocność orzeczeń sądowych według fińskiego prawa cywilnego*. Nawiązał także kontakty naukowe z licznymi profesorami Wydziału Prawa UAM, Prof. T. Tirkkonen był gościem Uniwersytetu Warszawskiego.

Prof. dr Walter Gellhorn z Wydziału Prawa Uniwersytetu Columbia w Nowym Yorku odwiedził Wydział Prawa UAM w listopadzie 1964 r. Jest on specjalistą w zakresie prawa administracyjnego. Przebywał w Polsce celem zapoznania się z pozasądowymi środkami kontroli administracyjnej i trybem dochodzenia przez obywateli ich pretensji wobec organów administracji. Interesował go szczególnie polski system skarg i wniosków. Odbył spotkania ze specjalistami prawa administracyjnego oraz z odpowiedzialnymi pracownikami prokuratury. Jego pobyt w Poznaniu organizował doc. dr K. Skubiszewski.

Prof. dr W. F. De Gaay Fortman z Wolnego Uniwersytetu w Amsterdamie odwiedził Wydział Prawa UAM w marcu 1965 r. Przebywał on w Polsce jako gość Uniwersytetu Warszawskiego. Podejmowała go Katedra Prawa Gospodarczego. Nawiązał kontakt także z pracownikami kilku innych katedr oraz z Instytutem Zachodnim w Poznaniu. Zwiedził również okolice Poznania.

Dr Jadwiga S. Michalak, docent w Katedrze Teorii Państwa i Prawa Uniwersytetu Moskiewskiego przebywała na Wydziale Prawa w Poznaniu w lipcu 1965 r. Była podejmowana przez Katedrę Teorii Państwa i Prawa.

W stosunkowo szerokim zakresie odbywała się także wymiana zagraniczna studentów. Miała ona jednak głównie charakter turystyczno-krajoznawczy.

A. Ł.

PROMOCJA PROFESORA DRA STEFANA ROZMARYNA NA DOKTORA HONORIS CAUSA UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Senat Akademicki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, na wniosek Rady Wydziału Prawa, w dniu 30 VI 1965 r., jednomyślną uchwałą nadał Profesorowi Uniwersytetu Warszawskiego, członkowi rzeczywistemu PAN, drowi Stefanowi

Rozmarynowi Doktorat honoris causa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. W dniu 11 października 1965 r. odbyła się w auli uniwersyteckiej uroczysta promocja.

Uroczystość otworzył Rektor UAM prof. dr Czesław Łuczak witając przybyłych gości. Wśród licznie zebranych byli przedstawiciele wojewódzkich i miejskich władz partyjnych i państwowych, Urzędu Rady Ministrów, Polskiej Akademii Nauk, profesorowie z wyższych uczelni całego kraju, współpracownicy i przyjaciele Prof. S. Rozmaryna, pracownicy nauki i studenci UAM. Władze Uniwersytetu Warszawskiego reprezentował prof. dr Zygmunt Rybicki oraz Prodziekan Wydziału Prawa prof. dr Stefan Kalinowski.

Dziekan Wydziału Prawa UAM, Doc. dr Adam Łopatka, scharakteryzował życie i działalność Prof. dra S. Rozmaryna, przedstawiając Jego bogaty dorobek na polu naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym. Prof. dr S. Rozmaryn ogłosił drukiem w Polsce i za granicą ponad 150 artykułów i książek, nie licząc setek recenzji, gloss, sprawozdań, wywiadów i artykułów publicystycznych. Wszystkie Jego prace dotyczą istotnych zagadnień życia prawnego i państwowego, zawierają oryginalne i niejednokrotnie nowatorskie rozwiązania stawianych problemów. Dorobek naukowy prof. dra S. Rozmaryna w dziedzinie kształcenia kadr naukowych jest również niemały. Wychował 7 docentów, którzy zajmują dziś poważne pozycje w nauce polskiej, był promotorem w 8 przewodach doktorskich i wielokrotnie recenzentem w przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Z pracą naukową i dydaktyczną łączy prof. dr S. Rozmaryn rozległą działalność praktyczną w administracji państwowej. W latach 1948—49 pracował w Centralnym Urzędzie Planowania jako dyrektor Biura Komitetu Ekonomicznego RM, następnie pełnił funkcję dyrektora generalnego w PKPG. Od roku 1950 i jest dyrektorem generalnym Urzędu Rady Ministrów, a od roku 1956 członkiem Prezydium Komisji Kodyfikacyjnej. Tekst obowiązującej Konstytucji PRL wiele Mu zawdzięcza. Prof. dr S. Rozmaryn jest przewodniczącym! Sekcji Prawniczej Komisji Nauki KC PZPR i członkiem Komisji Wymiaru Sprawiedliwości KC PZPR. Wniósł duży wkład w organizację szkolnictwa wyższego. Sprawował i nadal sprawuje liczne funkcje w międzynarodowych organizacjach, komitetach i stowarzyszeniach. Przyczynił się do rozsławienia w świecie nauki polskiej i polskiego systemu prawnego i politycznego. Za swoje wybitne zasługi Prof. dr S. Rozmaryn był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany. Otrzymał między innymi Państwową Nagrodę Naukową II stopnia, nagrodę naukową ministra Szkolnictwa Wyższego I stopnia, został odznaczony Orderem Sztandaru Pracy I Klasy, Orderem Sztandaru Pracy II Klasy oraz Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Odrodzenia Polski.

Mówca zwrócił uwagę, że w swoich 30-letnich dziejach, Uniwersytet w Poznaniu nadał tytuł doktora honoris causa 33 osobom, a w okresie istnienia Polski Ludowej siedmiu uczonym. Prof. dr S. Rozmaryn jest piątym z kolei prawnikiem wyróżnionym tym tytułem. Jest On pierwszym komunistą, któremu Uniwersytet w Poznaniu nadał tytuł doktora honoris causa i ten fakt stanowi symbol przemian, jakim podlega nasz kraj i całe szkolnictwo wyższe.

W imieniu kolegium inicjatorów, złożonego z przedstawicieli pięciu dyscyplin prawnych, przemówienie wygłosił promotor prof. dr Alfons Klafkowski. Mówca zapoznał pokrótce zebranych z kluczowymi pozycjami dorobku naukowego Prof. dra S. Rozmaryna, podkreślając przy tym wielostronność Jego zainteresowań. Nieomal wszystkie Jego prace mają ścisły związek z teorią państwa i prawa; każda przedstawia związek instytucji prawnych z praktyką. Oparte na metodologii materializmu historycznego, stanowią one istotny etap w rozwoju polskiej

nauki prawa. Zasadniczą domeną badań naukowych Prof. dra S. Rozmaryna jest prawo państwowe, a, wyniki tych badań stanowią syntezę obejmującą cały system polskiego prawa państwowego. Istotne miejsce w twórczości naukowej Prof. dra S. Rozmaryna zajmują badania prawnoporównawcze i badania z zakresu prawa międzynarodowego publicznego. Dokonał On między innymi konfrontacji systemów prawa socjalistycznego z systemami prawa burżuazyjnego. Fundamentalne dzieła Prof. S. Rozmaryna na temat Konstytucji PRL i pozycji prawnej ustawy zawierają szereg cennych rozwiązań nie tylko z zakresu prawa państwowego, ale i z dziedziny prawa międzynarodowego publicznego. Opublikował On również szereg prac z dziedziny prawa administracyjnego. Kierunki badań naukowych prowadzonych przez Prof. S. Rozmaryna są równoległe do praktyki prawniczej i odpowiedzialnych funkcji państwowych, jakie pełnił i pełni On w naszym kraju. Ta wszechstronna działalność i nieprzemijające zasługi w pełni uzasadniają nadanie Prof. drowi Stefanowi Rozmarynowi tytułu Doktora honoris causa.

Z kolei Prof. dr A. Kłafkowski odczytał po łacinie tekst dyplomu, który Rektor UAM Prof. dr Cz. Łuczak wręczył Prof. drowi Stefanowi Rozmarynowi.

Prof. dr S. Rozmaryn w serdecznych słowach podziękował za wyróżnienie i w końcowym przemówieniu przedstawił swój punkt widzenia na rolę nauki prawa w systemie nauk społecznych i na zagadnienie specjalizacji w nauce prawa¹

Na zakończenie uroczystości Rektor odczytał listy gratulacyjne, jakie wpłynęły dla Prof. S. Rozmaryna i dla Uniwersytetu. Wśród nich były życzenia nadesłane przez Prezesa Rady Ministrów PRL Józefa Cyrankiewicza.

W serdecznej atmosferze upłynął obiad, który zakończył uroczystość promocji.

A. M.

ROZPRAWY DOKTORSKIE NA WYDZIALE PRAWA UAM W POZNANIU W OKRESIE OD 1 VII do 30 XI 1965 R.

Mgr Leopold Stecki, ur. 15 IX 1927 r. w Zdrojku, pow. Działdowo, studiował w latach 1948—1952 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Istota i ustanie ustawowej wspólności małżeńskiej majątkowej*. Promotor: prof. dr Witalis Ludwiczak (Poznań), recenzenci: Prof. Józef Piąkowski (Łódź), Prof. dr Zygmunt Nowakowski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 29 X 1965 r.

Mgr Jerzy Dehmel, ur. 9 XI 1924 r. w Poznaniu, studiował w latach 1948—1952 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Gdynia—Ameryka Linie Żeglugowe spółka akcyjna 1930—1950*. Promotor: Prof. dr Janusz Deresiewicz (Poznań), recenzenci: Prof. dr Bolesław Kasprowicz (Sopot), Prof. dr Józef Górski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 19 XI 1965 r.

Mgr Czesław Sawiez, ur. 20 I 1927 r. w Kamiennym Ostrowiu, studiował w latach 1948—1952 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Powództwo adhezyjne w polskim procesie karnym*. Promotor: Prof. dr Jan Haber (Poznań), recenzenci:

¹ Pełny tekst przemówienia opublikowany jest w „Prawie i Życiu” 1965, nr 22.

Prof. dr Mieczysław Siewierski (Łódź), Doc. dr Jan Waszczyński (Łódź). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 19 XI 1965 r.

Mgr Krzysztof Kolasieński, ur. 4. II 1940 r. w Bydgoszczy, studiował w latach 1957—1962 na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Zawieszenie prawa do renty przyznanej z tytułu wieku*. Promotor: Prof. dr Wiktor Jaśkiewicz (Poznań), recenzenci: Prof. dr Stanisław Matysik (Sopot), Doc. dr Zdzisław Szymański (Łódź). Doc. dr Lucjan Pokorzyński (WSE Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 26 XI 1965 r.

A M.